

L'ANY BADIA I MARGARIT: LA VIGÈNCIA D'UN LLEGAT

CARLES DUARTE I MONTSERRAT
Comissari de l'Any Badia i Margarit
cduarte@icc.edu

Sovint les commemoracions institucionals solen prestar atenció a personalitats artístiques o literàries o a figures rellevants des del punt de vista de la història col·lectiva, però massa vegades s'hi desatenen els perfils més acadèmics. Cal celebrar, doncs, que la Generalitat de Catalunya decidís d'incloure, entre les fites destacades del 2020, el centenari del naixement del professor Antoni Maria Badia i Margarit, juntament amb el del químic Enric Casassas i els cent cinquanta anys del meteoròleg Eduard Fontserè.

És cert que el Dr. Badia va ser el primer rector de la Universitat de Barcelona elegit democràticament després del franquisme, una responsabilitat amb una dimensió pública que va més enllà de la ciència. Però també ho és que no podem explicar qui era sense aturar-nos abans de res en l'autor d'una bibliografia fonamental en diversos vessants de la lingüística i la filologia (incloent-hi BADIA 1981, BADIA 1994 o el seu capdavanter estudi sociolingüístic BADIA 1969), en el docent singularment dotat per a la transmissió del saber, en el mestre de successives generacions de grans lingüistes o en l'impulsor incansable d'ambiciosos projectes de recerca, com l'*Atlas Lingüístic del Domini Català*.

Home clau en el desplaçament dels estudis sobre la llengua catalana a la Universitat de Barcelona, va ser, a més, membre de l'Institut d'Estudis Catalans i president de la seva Secció Filològica i membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres. Així mateix, el Dr. Badia, que va exercir la docència a diferents universitats europees i dels Estats Units, va ser reconegut amb el doctorat honoris causa per diverses universitats: Salzburg (1972), Tolosa-Le Mirail (1978), París-Sorbona (1986), Perpinyà (1989), Knox College de Galesburg (1990), Rovira i Virgili (1994), Alacant (2002), València (2003), Illes Balears (2007) i UNED (2010), i va rebre el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca (1996) i la Medalla al Mèrit Científic de l'Ajuntament de Barcelona (1999). Però, si ens allunyem de les distincions acadèmiques i científiques, el Dr. Badia va rebre guardons tan importants com el Premi d'Honor Lluís Carulla (1995), el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (2003) i la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (2012), que acrediten la transcendència d'Antoni M. Badia i Margarit en la nostra vida col·lectiva. Només ell, Joan Coromines, Francesc de B. Moll i Ramon Aramon i Serra han rebut, entre els nostres lingüistes més destacats, aquests dos darrers reconeixements.

Quan el mes de gener del 2020 Ester Franquesa, directora general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, em va plantejar, per indicació de qui

aleshores era la consellera de Cultura, Maria Àngela Vilallonga, la possibilitat d'assumir la funció de comissari de l'Any Badia i Margarit, la meua resposta va ser un sí immediat, per l'estimació i l'admiració profundes que sento per qui va ser mestre meu en una etapa per a mi determinant, per la col·laboració que vam mantenir —ell com a rector, jo com a estudiant— a l'hora de promoure el coneixement i l'ús del català en una Universitat de Barcelona que apostava, deixant enrere la dictadura franquista, per una inequívoca democratització i per un reforçament del vincle amb el país, reflectit per exemple amb els doctorats honoris causa a Joan Miró o a Salvador Espriu. El Dr. Badia i jo vam elaborar conjuntament un formulari administratiu (BADIA & DUARTE 1979) precursor de l'adopció de convencions i models propis. A més, va tenir la generositat d'acceptar de formar part del Consell de Redacció de la *Revista de Llengua i Dret*, creada, amb la meua direcció inicial, l'any 1983 a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i que avui continua essent, sota la direcció de la professora Eva Pons, una prestigiosa publicació acadèmica reconeguda internacionalment en el seu àmbit.

El dia 30 de gener, coincidint amb els primers ressons de l'efemèride als mitjans de comunicació, es va dur a terme al Palau Marc una reunió d'impuls de la commemoració, aixoplugada pels departaments de Cultura i d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya i on van assistir, entre d'altres, representants, a més dels dos departaments esmentats, de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, de la Universitat de Barcelona, de la Societat Catalana de Sociolingüística, de la Universitat Autònoma de Barcelona, de la Biblioteca de Catalunya o de la Federació Internacional de Catalanística. S'hi van començar a programar les primeres activitats, com l'acte d'inauguració, previst per al dia 19 de març a la Universitat de Barcelona i finalment cancel·lat per la declaració d'estat d'alarma arran de la pandèmia del Covid-19, que ha incidit negativament també en altres accions.

Coincidint amb l'acte d'inici de la commemoració s'havia previst inaugurar, igualment a la seu històrica de la Universitat de Barcelona, l'exposició «Badia i Margarit, 100 anys», que, davant del tancament al públic d'aquest edifici, es va difondre per mitjà de les pàgines web de la Universitat de Barcelona i de l'Any Badia i Margarit, a més de ser instal·lada presencialment durant la Setmana del Llibre en Català. Així mateix s'han fet exposicions dedicades a la personalitat i a l'obra del Dr. Badia a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, a la Biblioteca de Catalunya (Romania Amica), a la Biblioteca Central d'Igualada («Antoni M. Badia i Margarit: filòleg, gramàtic i lingüista») i a la Universitat Autònoma («El lingüista optimista»), en aquest cas difosa també per internet.

D'altra banda, l'Institut d'Estudis Catalans va organitzar el dia 25 de novembre del 2020, amb la coordinació de M. Teresa Cabré, Joan Martí i Castell, Josep Moran, Gemma Rigau i Joan Veny, el Simposi Antoni M. Badia i Margarit: rellevància acadèmica, inquietud científica i servei a la llengua, les intervencions del qual seran objecte d'una publicació. Es van programar, a més, sessions acadèmiques dedicades al Dr. Badia en diferents àmbits acadèmics. Dissortadament

aquestes iniciatives van quedar afectades per limitacions de mobilitat derivades de la pandèmia de Covid-19. Tot i així es va poder dur a terme a Perpinyà amb èxit una jornada monogràfica dedicada al Dr. Badia el 17 de desembre, organitzada per l'Association Française des Catalanistes i la Universitat de Perpinyà amb el títol «Antoni M. Badia i Margarit, un exemple de la projecció de la llengua catalana». A més, la Institució Francesc de Borja Moll va organitzar el dia 16 de desembre una taula rodona virtual sobre «Antoni M. Badia i Francesc de B. Moll en la lingüística històrica catalana», amb la participació de Joan Veny, Joan Miralles i Josep Martines i la moderació d'Isidor Marí.

D'altra banda, es van establir la Menció honorífica Badia i Margarit dels Premis de Recerca Jove 2020 de la Direcció General d'Universitats i la Menció especial a projectes que facin conèixer la seva obra dins la convocatòria de la Direcció General de Política Lingüística de subvencions a les entitats per al foment de la llengua catalana.

Afegim-hi que es va reeditar actualitzada des de la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació la biografia que Miquel Pairoli (PAIROLÍ 2020) va escriure sobre el Dr. Badia arran del Premi que li va ser concedit per aquesta fundació, que el pare Josep Massot ha tingut cura de l'edició del volum *Antoni M. Badia i Margarit, un home al servei de la llengua* (MASSOT 2020) i que des de la Fundació Pere Coromines s'ha editat un epistolari amb la correspondència entre Joan Coromines i Antoni M. Badia i Margarit (FERRER & PUJADAS 2021), dues personalitats del tot fonamentals dins la lingüística catalana del segle XX. Finalment cal esmentar que des de la Secretaria General d'Universitats de la Generalitat de Catalunya es va editar un joc lingüístic de caràcter divulgatiu com a part de l'Any Badia i Margarit.

En el context de la commemoració, s'han publicat nombrosos articles als mitjans de comunicació sobre el Dr. Badia, s'han dut a terme conferències divulgatives i s'ha generat una sèrie de vídeos #TestimonisBadiaMargarit que s'han difós en línia i on han intervingut, entre d'altres, el president de la Generalitat de Catalunya, Quim Torra, la consellera de Cultura, Maria Àngela Vilallonga, la directora general de Política Lingüística, Ester Franquesa, el president de l'Institut d'Estudis Catalans, Joandomènec Ros, i la presidenta de la Secció Filològica, Maria Teresa Cabré.

Així mateix, s'han inaugurat un monòlit dedicat al Dr. Badia a la pollancreda que duu el seu nom a Sant Privat d'en Bas i el nou edifici de l'Institut Badia i Margarit a Igualada, que ha acollit una jornada i una exposició dedicada al Dr. Badia, que va viure a Igualada entre 2001 i 2006.

La cloenda de l'Any Badia i Margarit es va dur a terme, simultàniament d'una manera presencial i en línia, a l'Institut d'Estudis Catalans el dia 1 de febrer del 2021, sota la presidència de la consellera de Cultura, Àngels Ponsa, del rector de la Universitat de Barcelona, Joan Guàrdia, i del president de l'Institut d'Estudis Catalans, Joandomènec Ros, amb parlaments de Toni Badia i Cardús, en representació de la família, i del comissari de la commemoració. L'acte es va iniciar i

cloure amb interpretacions a càrrec del Trio Claret d'obres de Johann Sebastian Bach, el compositor predilecte del Dr. Badia i Margarit.

BIBLIOGRAFIA

- BADIA (1969): Antoni M. Badia i Margarit, *La llengua dels barcelonins: resultats d'una enquesta sociològic-lingüística*, Barcelona: Edicions 62.
- BADIA (1981): *Gramàtica històrica del català*, València: Editorial Tres i Quatre.
- BADIA (1994): *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- BADIA & DUARTE (1979): Antoni M. Badia i Margarit i Carles Duarte i Montserrat, *Formulari administratiu aplicat especialment a la universitat*, Barcelona: Curial.
- FERRER & PUJADAS (2021): Josep Ferrer i Joan Pujadas (curs.), *Epistolari Joan Coromines & Antoni M. Badia i Margarit*, Barcelona: Fundació Pere Coromines.
- MASSOT (2020): Josep Massot i Muntaner (cur.), *Antoni M. Badia i Margarit, un home al servei de la llengua*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- PAIROLÍ (2020): Miquel Pairoli, *Antoni M. Badia i Margarit. La passió i el rigor d'un investigador de la llengua catalana*, Barcelona: Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació, 2a. ed.